Oranje Kruis Congres 2026

Verward gedrag:
Handvatten bij een indrukwekkend onderwerp

LOOK, LISTEN, LINK

VERWARD GEDRAG

van 44.571 (2012) naar 141.724 (2023)

nieuwsuur

Maandag 1 september 2025, 07:00

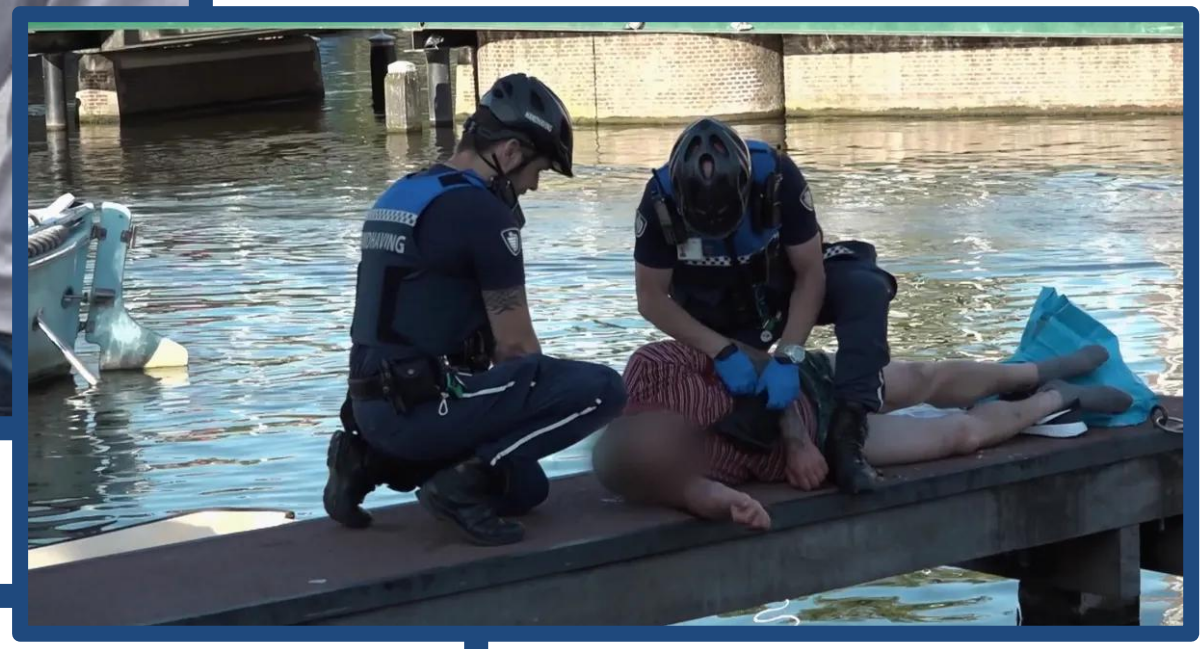
Zwaarste eenheid politie vaker ingezet bij personen met verward gedrag

PZC · 3mnd

Onrust in de Onruststraat in Kamperland, man met verward gedrag

In de nacht van maandag op dinsdag liep een verwarde man over de Onruststraat in Kamperland. Hij vertoonde verward gedrag, waarvoor de politie was gealarmeerd. De politie heeft de man overgedragen aan ...

Vermiste man (78) duikt op bij boerderij en krijgt kop koffie

Nieuwsredactie • di 27 oktober 2026, 03.38 • regionaal

Maar wat zien we als we dichterbij kijken?

Het etiket

‘Verwarde persoon’ vertelt ons niet automatisch wat er aan de hand is.

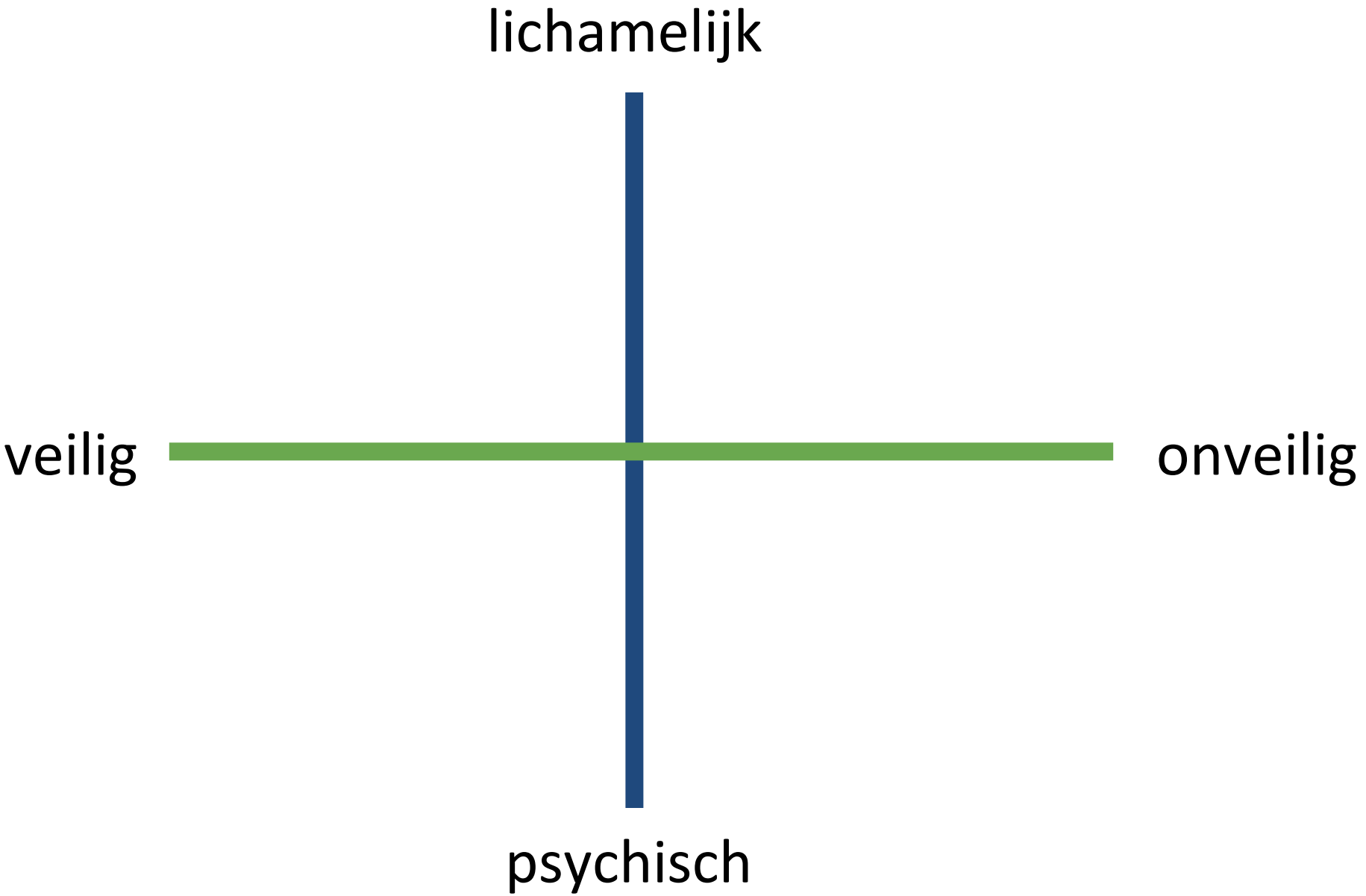
Het gedrag

Wat we zien, kan samenhangen met lichamelijke, psychische én sociale factoren.

Onze taak

Niet meteen diagnosticeren, maar veilig beoordelen en passende hulp bieden.

We kunnen behulpzaam zijn zonder de oorzaak al te begrijpen.

lichamelijk
veilig
onveilig
psychisch

Waarom dit onderwerp mij is blijven boeien

1 **Militair**

2 **Ambulancechauffeur**

3 **Arts**

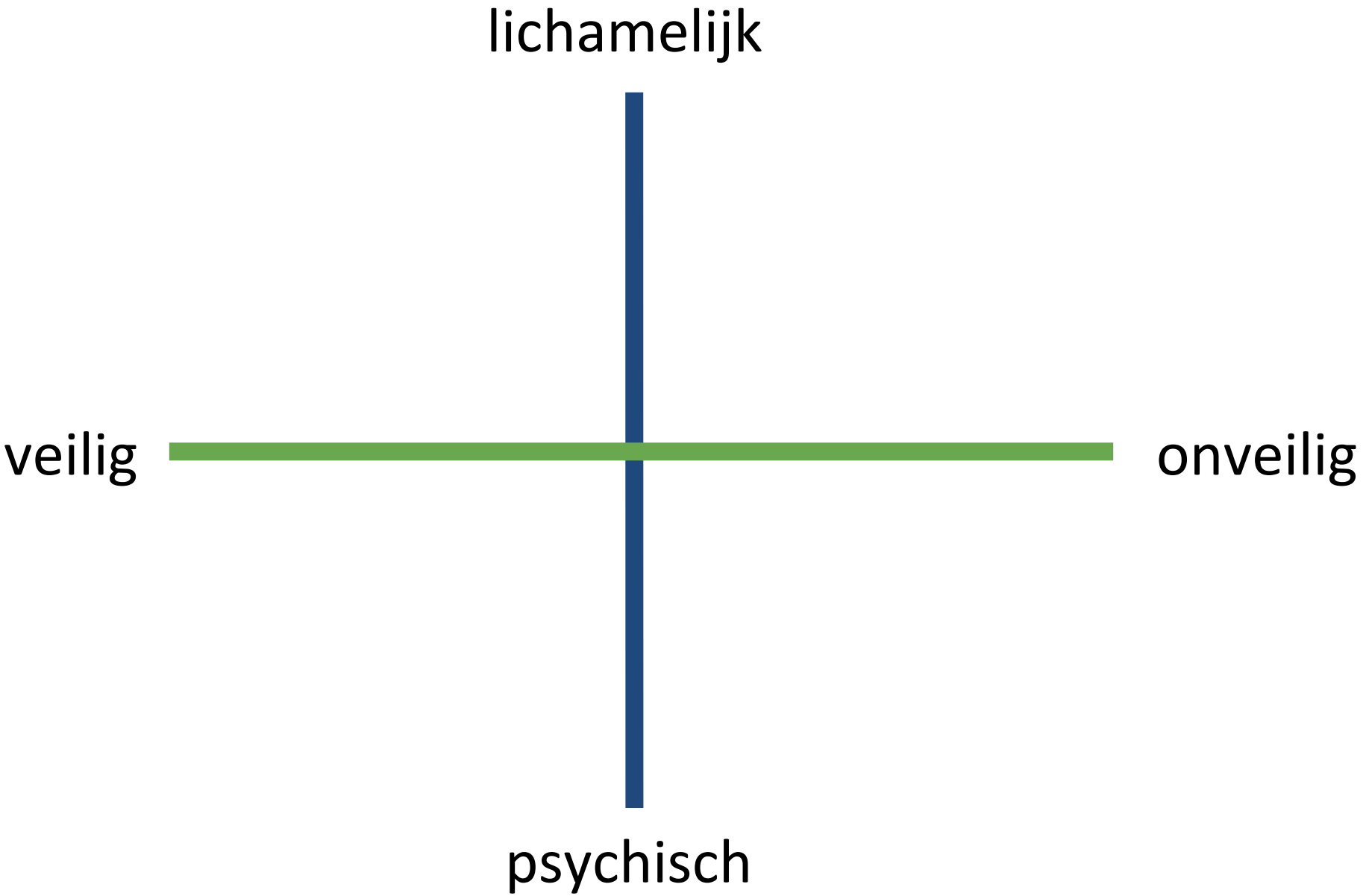
4 **Psychiater**

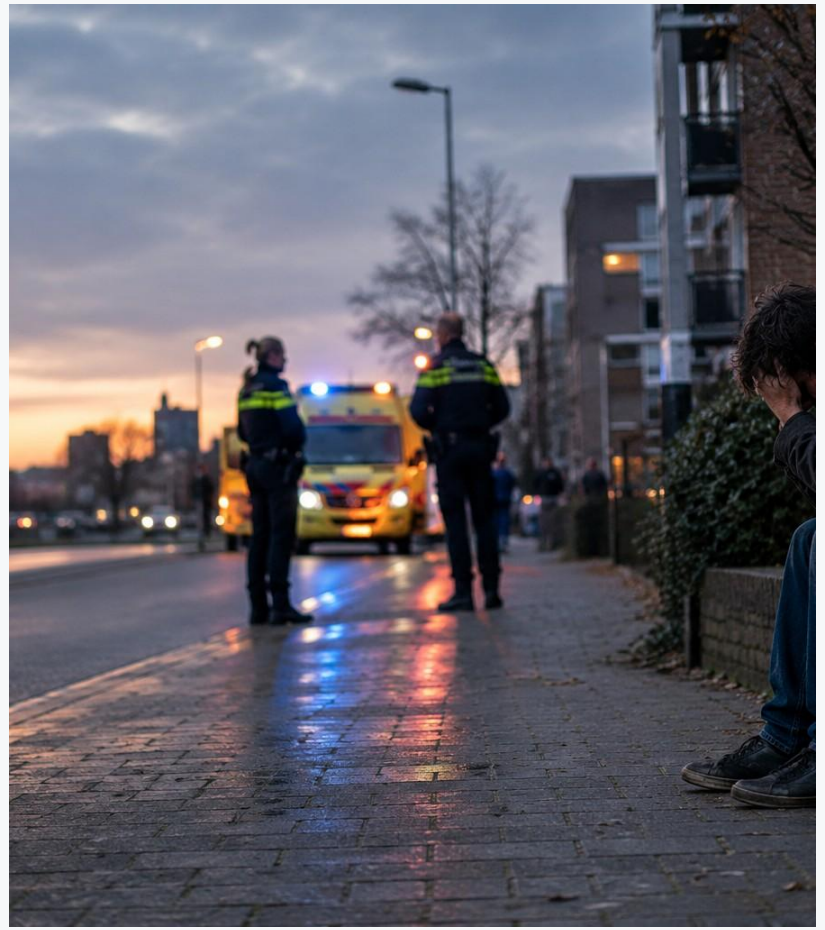

lichamelijk
veilig
onveilig
psychisch

Wanneer de beleving van iemand alles verandert

Wie van ons is wel eens verward op straat geweest?

We beginnen bij wat we al kennen: AB

Airway

A

Breathing

B

Circulation

C

Disability

D

Exposure

E

Bewustzijnsniveau

Hoe reageert iemand op aanspreken en andere prikkels?

Gedrag en cognitie

Wat zegt of doet iemand? Is er desoriëntatie, ontremming of plotselinge verandering?

Mogelijke oorzaak

Die is vaak nog niet vast te stellen. Gedrag alleen is geen diagnose.

Iemand kan praten en doelgericht handelen en tóch ernstig verward zijn.

Voorbeeld 1 • de postictale fase

epilepsie

Na een epileptisch insult kan iemand tijdelijk verward of ontremd zijn.

Wat je kunt zien

Desoriëntatie, onrust, vreemde of ongepaste handelingen.

Wat je niet moet doen

Gedrag meteen uitleggen als opzet of als een psychiatrische aandoening.

Wat je wél doet

Veiligheid, toestand en herstel beoordelen; hulp inschakelen volgens de situatie.

Voorbeeldcasussen zijn illustratief — niet ieder ongebruikelijk gedrag is postictaal.

Voorbeeld 2 • ontregelde bloedsuiker

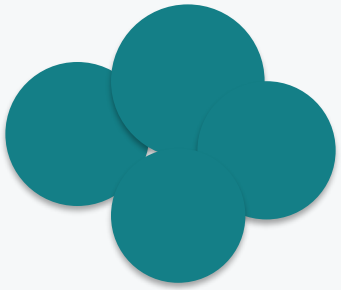

Een ernstige hypo- of hyperglykemie kan het denken en bewustzijn veranderen.

- Iemand raakt gedesoriënteerd of begrijpt de situatie niet meer.
- Gedrag kan vreemd, prikkelbaar of conflictueus overkomen.
- Het is aan de eerstehulpverlener om signalen te herkennen en passende hulp te organiseren — niet om zelf een diagnose te stellen.

Een sociale interpretatie kan een lichamelijk probleem verhullen.

Voorbeeld 3 • beroerte en gedragsverandering

Een beroerte kan ook gedrag, oordeelsvermogen en remming veranderen.

Let op plotselinge verandering

Veranderd gedrag kan samengaan met andere neurologische signalen.

Ook nare mensen krijgen beroertes

Vreemd gedrag is geen reden om een mogelijke beroerte uit het oog te verliezen.

Drie lessen uit de medische voorbeelden

1

Verschillende oorzaken

Lichamelijk, psychisch, middelengebruik of een combinatie.

2

Niet af te lezen

De oorzaak is niet altijd aan de buitenkant te herkennen.

3

Toch handelen

Je kunt veiligheid beoordelen en passende hulp bieden zonder diagnose.

De voorbeelden helpen ons anders kijken — ze maken ons geen diagnosticus.

ABCDE stopt niet bij D

Een verandering in gedrag of bewustzijn kan een verandering in A, B of C betekenen.

Blijf observeren

Verandert de ademhaling? Wordt iemand suf? Verslechtert de toestand?

Pas je handelen aan

Herbeoordeel, houd jezelf veilig en schakel hulp in.

Soms kun je niet meteen doen wat je wilt

Een patiënt met een ernstige bloeding

.

De les is niet: wacht tot iemand instort.

De les is: blijf beoordelen, bewaak veiligheid en organiseer hulp.

Eerst: kan ik veilig helpen?

Kijk om je heen

Wat gebeurt er? Is er een concrete dreiging? Kan ik afstand houden?

Kies je positie

Kan ik wegkomen? Is het verstandig eerst hulp in te schakelen?

Herbeoordeel

De situatie kan veranderen. Je hoeft niet dichterbij te komen om behulpzaam te zijn.

Je kunt iemand niet helpen als je jezelf onnodig in gevaar brengt.

Voordat je iemand aanspreekt: wat is je doel?

Stel jezelf één vraag:

Waarom ga ik deze persoon aanspreken?

Beoordelen

Is er mogelijk direct gevaar of medische nood?

Praktisch helpen

Kan ik iets concreets aanbieden?

Tijd overbruggen

Kan ik veilig contact houden tot hulp arriveert?

Goede bedoelingen geven je geen onbeperkt mandaat om je met iemand te bemoeien.

Contact maken: maak je bedoeling duidelijk

Minder helpend

“Mensen maken zich zorgen om u.”

Dit kan vragen oproepen: wie dan, en waarom?

Concreter

“Goedemorgen, ik ben … Ik zag dat je een schoen kwijt was en ik vroeg me af of ik je misschien kon helpen..”

Stel jezelf voor • benoem wat je ziet • vraag wat nodig is • luister.

Neem de ervaring serieus zonder te bevestigen

Niet bevestigen

“Ja, die demonen zijn er echt.”

Niet meteen bestrijden

“Dat is onzin.”

Wel aansluiten

“Dat klinkt heel beangstigend. Wat gebeurt er nu, en wat zou u helpen?”

Je kunt iemands beleving serieus nemen zonder diens overtuiging te bevestigen.

Wat als iemand geen contact wil?

CONTACT WELKOM

Luister en kijk wat je praktisch kunt doen.

CONTACT AFGEWEZEN

Forceer het gesprek niet; blijf de situatie beoordelen.

ERNSTIGE ZORGEN

Houd jezelf veilig en schakel passende hulp in.

Een weigering om te praten bewijst niet dat er geen medisch probleem is.

Psychological First Aid: Look • Listen • Link

Kijk en beoordeel

Veiligheid, situatie, lichamelijke signalen en directe behoeften.

Luister en maak contact

Stel jezelf voor, luister zonder oordeel en forceer niets.

Verbind met hulp

Praktische ondersteuning, naasten of passende professionele hulp.

PFA is een houvast voor ondersteuning — geen diagnose of vervanging van ABCDE.

Wat is jouw rol — en wat niet?

Wél

- Veiligheid bewaken
- Lichamelijke signalen herkennen
- Respectvol contact maken
- Praktische hulp bieden
- Hulp inschakelen

Niet nodig

- Een diagnose stellen
- Alles begrijpen
- Iemand overtuigen
- Een gesprek afdwingen
- Alle problemen zelf oplossen

ALS CADEAUTJE VOOR DE DOCENTEN

Vijf slides om zelf in je EHBO-les te gebruiken

Eenvoudig • overdraagbaar • veilig

1. Zie gedrag, stel geen diagnose

Wat zie ik concreet?

- Wat zegt of doet de persoon?
- Kan er iets lichamelijks aan de hand zijn?
- Welke hulp is nu nodig?

Onthoud: je hoeft de oorzaak niet te kennen om te herkennen dat hulp nodig kan zijn.

2. Kijk eerst of je veilig kunt helpen

1. **Observeer de omgeving**
2. **Houd afstand en houd een uitweg vrij**
3. **Schakel hulp in als dat verstandiger is**

Eerst beoordelen, dan benaderen.

3. Maak contact zonder te oordelen

“Goedemorgen, ik ben … Ik zag dat er iets aan de hand leek. Kan ik u ergens mee helpen?”

Stel jezelf voor

Leg uit waarom je contact maakt.

Luister

Laat ruimte voor het antwoord.

Oordeel niet

Benoem liever observaties dan etiketten.

Wees nieuwsgierig naar wat iemand ervaart, niet veroordelend over wat je ziet.

4. Respecteer grenzen en schaal op

Wil contact

Luister en bied concrete hulp.

Wil geen contact

Forceer het gesprek niet; blijf alert.

Ernstige zorgen

Houd jezelf veilig en schakel hulp in.

Je hoeft niet alles zelf op te lossen. Je moet wel weten wanneer je hulp nodig hebt.

5. Blijf ABCDE volgen

Verandert het bewustzijn, de ademhaling of de circulatie? Beoordeel opnieuw.

Verward gedrag kan samengaan met een lichamelijk probleem. Blijf observeren en schakel passende hulp in.

Bronnen en verder lezen

Het Oranje Kruis	Nederlandse Richtlijnen Eerste Hulp 2026 (hoofdstukken bewustzijnsverandering en mentale eerste hulp).
IFRC	International First Aid, Resuscitation and Education Guidelines 2025 — Psychological First Aid.
IVO / Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond	Verward of verwarrend? Onderzoek naar perspectieven van mensen met verward gedrag (2018).
Toezicht Sociaal Domein, IGJ en Inspectie JenV	Klem in het systeem: zorg en ondersteuning aan mensen met verward of onbegrepen gedrag (2025).
Trimbos-instituut	‘Verwarde personen’ of ‘mensen met acute zorgnood?’ Factsheet (2025).

Let op: medische casuïstiek is illustratief; volg altijd de actuele richtlijn en lokale afspraken.

DE KERN

Je hoeft de oorzaak niet te kennen om toch behulpzaam te zijn.

Kijk. Luister. Verbind met hulp.
En blijf ABCDE volgen.